

Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Det Konservative Folkeparti og Alternativet om:

En forebyggelsesplan målrettet børn og unge - tobak, nikotin og alkohol

Vi har en fantastisk og ansvarlig ungdomsgeneration i Danmark. De unge deltager aktivt i samfundet, er engagerede i verdenen omkring dem og har ambitioner på egne og samfundets vegne. Dem kan vi være stolte af!

Ungdommen er en definerende tid, hvor man går fra at være barn til at finde sig selv som voksen. En tid, hvor man lærer sig selv bedre at kende, inden man skal stå på egne ben. Hvor man har det sjovt og eksperimenterer. Og hvor man gør sig en masse vigtige livserfaringer, både på godt og på ondt.

Selvom børn og unge generelt er ansvarsfulde, er det vigtigt, at voksne bidrager til at skabe de bedste forudsætninger og rammer for børne- og ungdomslivet. Det gælder i høj grad også, når det kommer til de unges første møde med sundhedsskadelige produkter som tobak, nikotin og alkohol. Det har voksne og samfundet et særligt ansvar for.

Udvalget af tobaks- og nikotinprodukter er bredt, og mange appellerer direkte til børn og unge. Unge har desværre i praksis også relativt let adgang til produkter, der ikke er lovlige at sælge til dem. Nogle produkter har vi kendt længe, mens andre er nye. Udviklingen af nye produkter går stærk, og fælles for dem er, at de indeholder nikotin – i potentielt høje koncentrationer – som er sundhedsskadeligt og stærkt afhængighedsskabende. Børn og unge er særligt følsomme over for nikotin, og bliver hurtigere afhængige end voksne. Nikotin påvirker hjernen negativt og kan have alvorlige konsekvenser for ens evne til at lære, koncentrere sig og være opmærksom. Nikotin kan også have en skadelig effekt på ens psykiske helbred og medvirke til at fremkalde symptomer på angst og depression.

Tobaks- og nikotinprodukter er ikke for børn og unge. Alligevel angiver mere end en tredjedel af de 15-29-årige, at de bruger mindst ét tobaks- eller nikotinprodukt. Og udviklingen går den forkerte vej – navnlig i forhold til nogle af de nye nikotinprodukter, som unge bliver afhængige af.

Alkohol har også en dominerende rolle i ungdomslivet. Også her har voksne et særligt ansvar. Danske unge har europarekord i druk. De drikker mere og er oftere fulde end unge i andre europæiske lande. Den alkoholkultur har alvorlige og i nogle tilfælde fatale konsekvenser. Hver måned dør der i gennemsnit ét ungt menneske i Danmark, hvor årsagen er alkoholrelateret.

Alkoholkulturen har også en sundhedsmæssig og en social bagside. Børn og unge er mere sårbare over for alkohols skadelige virkninger end voksne, for ligesom ved nikotin, kan indtag af alkohol i ungdommen – og i særdeleshed rusdrikning (binge drinking) – påvirke modningen og udviklingen af hjernen. Unge der har en tidlig alkoholdebut og/eller har et stort alkoholforbrug, har også større risiko for senere i livet at drikke mere end andre voksne, og det medfører en øget risiko for alkoholrelaterede sygdomme og skader. Samtidig oplever

mange unge, at alkohol er adgangsbilletten til det sociale fællesskab. Og der er et grundlæggende problem med, at alkohol sælges til børn og unge under aldersgrænserne.

Aftalepartierne er derfor enige om, at der er behov for en forebyggelsesplan målrettet børn og unges brug af tobak, nikotin og alkohol og vil igangsætte en markant og flerstrengt indsats på følgende fem områder:

1. Styrket kontrol og hårdere straffe ved ulovligt salg og salg af ulovlige produkter
2. Begrænset tilgængelighed af tobak, nikotin og alkohol
3. Mindre attraktive tobaks- og nikotinprodukter
4. Flere røg- og dampfrie miljøer samt fællesskaber uden tobak, nikotin og alkohol
5. Skærpet beskyttelse af børn og unge i EU's Tobaksvaredirektiv og Tobaksreklamedirektiv

For det *første* skal der sættes ind med en markant styrket kontrol og håndhævelse. Skal regulering – både ny som gammel – slå igennem, er kontrol en helt klar og afgørende forudsætning. Eksempelvis blev der tilbage i 2008 indført en 18 års aldersgrænse for salg af tobaksvarer, men de sælges alligevel stadig i stor stil til børn og unge under 18 år. Og selvom der blev indført et forbud mod smage i e-cigaretter (med undtagelse for tobak og mentol), så er den mest udbredte smag blandt børn og unge, der bruger e-cigaretter, smagen af frugt, slik eller anden sød smag.

Med denne aftale får myndighederne flere og bedre muligheder og redskaber til at sætte effektivt ind. Derfor vil aftalepartierne forbyde indførsel, køb, besiddelse m.v. af nikotinprodukter, der er ulovlige at markedsføre i Danmark. Det giver mulighed for, at myndighederne kan gribe ind over for de ulovlige produkter i hele forsynings- og distributionskæden.

Aftalepartierne er også enige om, at Sikkerhedsstyrelsen skal have langt flere ressourcer og beføjelser, fx skal styrelsen kunne beslaglægge produkter, der ikke overholder lovgivningen, og forsøgsvist anvende unge kontrolkøbere – såkaldte mystery shoppere – i alderskontrollen. Overtræder erhvervsdrivende lovgivningen skal der også sættes ind med højere bødestrafte og skærpede sanktioner.

Aftalepartierne fremhæver, at der med forebyggelsesplanen lægges op til mere end en tredobling af Sikkerhedsstyrelsens årsværk på området for tobak, nikotin og alkohol.

For det *andet* skal tilgængeligheden af tobak, nikotin og alkohol begrænses. Tilgængelighed har en afgørende betydning for forbruget. Derfor skal der skabes rammer, hvor børn og unge i mindre grad konfronteres, fristes og foretager impuls køb af tobak, nikotin og alkohol. Aftalepartierne vil forhøje afgiften på nikotinprodukter, så en dåse med nikotinposer stiger med ca. 12 kr. og prisniveauet dermed forventes at være tæt på prisen på en pakke cigaretter. Aftalepartierne er også enige om, at der fremover ikke må sælges alkoholholdige produkter med en alkoholvolumenprocent på over 6 til 16-17-årige.

For det *tredje* skal tobaks- og nikotinprodukter gøres mindre attraktive for børn og unge. Unge er særligt følsomme over for branding og reklamer. Tilløkkende smage og dufte kan øge forbruget blandt børn og unge. Aftalepartierne er derfor enige om, at der skal stilles flere krav til produkternes emballage og udseende og vil blandt andet forbyde søde smage og dufte i nikotinposer samt standardisere emballagen.

For det *fjerde* skal der gives bedre mulighed for, at særligt børn kan færdes i miljøer og fællesskaber, hvor de ikke udsættes for tobaks- og e-cigaretforurenede luft eller på anden måde konfronteres med og fristes af produkterne. Der skal også være langt bedre oplysning og information, så vi er bedre rustet til at forebygge, at børn og unge indleder et forbrug af tobak og nikotin og har bedre hjælp til dem, der gerne vil og prøver at komme ud af deres nikotinafhængighed.

Aftalepartierne er optaget af at understøtte sunde fællesskaber og de gode initiativer, der allerede pågår lokalt. Aftalepartierne vil derfor opfordre til, at efterskoler, ungdomsuddannelser og forberedende grunduddannelser udformer og implementerer en alkoholpolitik. Det skal gøres lokalt, så der sikres ejerskab, og det skal ske med inddragelse af elever og forældre. Der skal også afsættes midler til aktiviteter, som fremmer inkluderende

fællesskaber for unge, hvor alkohol ikke er i fokus. Aftalepartierne vil ligeledes afsætte midler til en pulje, der skal styrke kommunernes ryge- og nikotinstoptilbud målrettet børn og unge. Samtidig skal den kommunale indsats suppleres med en ny nikotin- og rygestop-app.

Aftalepartierne noterer sig, at landsdækkende foreninger og organisationer også hvert år har mulighed for at søge om midler fra puljen til sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse. Midlerne går blandt andet til indsatser og aktiviteter om alkoholforebyggelse og tobaksforebyggelse. De seneste år er der eksempelvis givet tilskud til Alkolinjen, der tilbyder gratis rådgivning og hjælp til personer, der drikker for meget, og deres pårørende.

For det *femte* skal Danmark være med til at forme tobaks- og nikotinlovgivningen i EU. Der er en revision på vej af EU's Tobaksvaredirektiv og Tobaksreklamedirektiv. Her er aftalepartierne enige om, at Danmark skal spille en aktiv rolle med henblik på at sikre et højt beskyttelsesniveau af folkesundheden særligt blandt børn og unge.

Aftalepartierne er enige om at afsætte i alt knap en halv mia. kr. i 2024-2028 og herefter varigt 85 mio. kr. årligt til implementering af forebyggelsesplanens 30 initiativer. Der afsættes samtidig 40 mio. kr. til en reserve til forebyggelse i perioden 2025-2028 og efterfølgende varigt 10 mio. kr. årligt. Aftalen finansieres overvejende af indtægter fra forhøjelsen af afgiften på nikotinprodukter.

Aftalepartierne er enige om, at forebyggelsesplanen skal bidrage til at nedsætte børn og unges forbrug af tobak, nikotin og alkohol – og understøtte mere rummelige og inkluderende fællesskaber. Udviklingen skal følges tæt. Aftalepartierne er enige om, at forebyggelsesplanen er et vigtigt skridt mod at løfte sundhed og trivsel blandt børn og unge, men er også enige om, at skal sættes ind på andre områder i forhold til trivsel, fysisk aktivitet, foreningsfællesskaber m.v.

Styrket kontrol og hårdere straffe

Forbud mod indførsel, køb, besiddelse m.v. af nikotinprodukter, der er ulovlige at markedsføre i Danmark

En række nikotinprodukter er i dag ulovlige at *markedsføre* i Danmark. Det gælder eksempelvis e-cigaretter med søde smage og meget høje koncentrationer af nikotin – de såkaldte ”puff bars”. Alligevel er ”puff bars” meget tilgængelige for og bruges af børn og unge.

Aftalepartierne er enige om, at der er behov for at stramme lovgivningen. Myndighederne skal have mulighed for at gribe ind før produkterne reelt bliver *markedsført* til forbrugere. Der skal sættes ind mod forsyningskæden og distributørerne, så produkterne fx ikke når frem til kioskerne eller bliver solgt fra sportstasker og bagagerum.

Aftalepartierne vil gøre det gennem et forbud mod indførsel, køb, udlevering, modtagelse, fremstilling, forarbejdning eller besiddelse af e-cigaretter samt nikotinposer og andre tobakssurrogater¹, der er ulovlige at markedsføre i Danmark.

Aftalepartierne er enige om, at der skal være en bagatelgrænse for privatpersoner, så de ikke kriminaliseres for at indføre eller besidde en vis mængde til eget forbrug. Aftalepartierne er også enige om, at kontrolmyndighedernes ressourcer skal bruges så effektivt som muligt, hvorfor den konkrete udmøntning først og fremmest har fokus på at sætte ind over for bagmændene. Der afsættes en økonomisk ramme til initiativet, der navnlig skal finansiere en håndhævelsesindsats (se tabel på side 15). Den konkrete udformning af initiativet vil blive fastlagt i dialog med aftalepartierne inden for den afsatte økonomi.

¹ Et tobakssurrogat er et produkt med indhold af nikotin, der ikke er en tobaksvarer, elektronisk cigaret eller et godkendt lægemiddel

Flere beføjelser til Sikkerhedsstyrelsen

Kontrol med reglerne for salg af tobak, nikotin og alkohol varetages som udgangspunkt af Sikkerhedsstyrelsen.

Aftalepartierne er enige om, at Sikkerhedsstyrelsen har brug for langt bedre rammer og redskaber end i dag til at udføre kontrollen. Aftalepartierne er derfor enige om, at Sikkerhedsstyrelsen skal have flere kontrolredskaber. Flere kontrolredskaber til Sikkerhedsstyrelsen vil frigive ressourcer hos politiet, så de i højere grad vil kunne bruge ressourcer på andre vigtige opgaver.

Aftalepartierne vil give Sikkerhedsstyrelsen:

- Hjemmel til at beslaglægge tobaks- og nikotinprodukter, der er ulovlige at markedsføre i Danmark, så Sikkerhedsstyrelsen ikke skal tilkalde politiet.
- Hjemmel til udenretlig vedtagelse af konfiskation, så de har mulighed for at konfiskere produkterne uden involvering af retten. Den samme hjemmel skal gives til anklagemyndigheden.
- Hjemmel til at udstede administrative bødeforelæg i sager, der er ensartede, ukomplicerede, og hvor der ikke er bevismæssig tvivl, så Sikkerhedsstyrelsen i udgangspunktet ikke skal foretage en politianmeldelse.

Permanent styrket alderskontrol og forsøg med unge kontrollkøbere

Aftalepartierne er også enige om, at Sikkerhedsstyrelsen skal have bedre rammer til at foretage kontrol med aldersgrænserne for salg af tobak, nikotin og alkohol. Sikkerhedsstyrelsen skal i dag overvære et konkret salg til mindreårige, før de kan gribe ind, og de er bevismæssigt afhængige af, at den unge vil oplyse sin alder og identitet til Sikkerhedsstyrelsen. Det gør det meget svært at sætte ind mod ulovligt salg til mindreårige.

Aftalepartierne er derfor enige om at styrke Sikkerhedsstyrelsens alderskontrol med tobak, nikotin og alkohol gennem en varig bevilling til kontrollen på 15 mio. kr. årligt. Aftalepartierne vil også bemyndige Sikkerhedsstyrelsen til i en periode på to år forsøgsvist at anvende unge kontrollkøbere som et redskab ved kontrolbesøg i hele Danmark. Inden udløb af perioden vil der blive foretaget en evaluering med henblik på en drøftelse af, om ordningen skal forlænges, gøres permanent eller ophøre.

Anvendelsen af unge kontrollkøbere vil blive tilrettelagt inden for rammerne af provokationsforbuddet. Anvendelse af metoden skal således ikke særligt fremprovokere overtrædelser, som ikke normalt ville forekomme på det pågældende salgssted. Der vil eksempelvis ikke blive udsendt unge, der bevidst fremstår som værende over aldersgrænserne. Derudover vil der være fokus på vejledning til de unge ansatte, og kontrollen vil ske under ledsagelse af en tilsynsførende.

Flere midler og beføjelser til Forbrugerombudsmanden

Forbrugerombudsmanden fører tilsyn med reglerne om reklame for tobak, nikotin og alkohol. Aftalepartierne har noteret sig, at Forbrugerombudsmanden har få ressourcer til tilsynet og har ikke fået tilført ressourcer i forbindelse med tidligere stramminger på området.

Aftalepartierne er derfor enige om, at der skal afsættes flere midler til Forbrugerombudsmandens tilsyn. Tilsynet styrkes ved at give Forbrugerombudsmanden beføjelser til at anvende skjult identitet ved tilsyn med markedsføringslovens bestemmelse om, at handelspraksis rettet mod børn og unge under 18 år ikke må indeholde omtale af, billeder af eller henvisninger til bl.a. alkohol. Forbrugerombudsmanden skal også have hjemmel til at udstede administrative bødeforelæg ved overtrædelse af reglerne om skjulte tobaks- og nikotinprodukter.

Krav om koordineret kontrol og tilsyn

Reguleringen af tobak, nikotin og alkohol går på tværs af forskellige lovgivninger, og flere myndigheder kontrollerer og fører tilsyn med områderne.

Aftalepartierne er enige om at styrke kontrollen med produkterne gennem en særskilt indsats ved at stille krav om koordineret kontrol og tilsyn mellem Sikkerhedsstyrelsen, Skattestyrelsen og politiet. Det skal bidrage til øget koordinering og styrket indsats, hvor der er mistanke om salg af ulovlige produkter, fejl og snyd med afgiftspligtige varer m.v.

Såfremt myndighederne i forbindelse med kontrol og tilsynene konstaterer overtrædelse af anden lovgivning inden for deres område, eksempelvis i forhold til opioider og andre euforiserende stoffer eller for håndkøbsmedicin, vil de også på samme måde som i dag kunne gribe ind over for disse. Tilsynet og kontrollen fastlægges af de involverede myndigheder ud fra en risikobaseret tilgang – eksempelvis kan indsatsen være målrettet kiosker.

Højere bødestraf og mulighed for at fratage retten til salg af produkter

Bødeniveauet for overtrædelse af reglerne for tobaks- og nikotinprodukter er i dag generelt på 10.000 kr. i førstegangstilfælde, 20.000 kr. i andengangstilfælde og 40.000 kr. i tredjegangstilfælde. For salg af tobaks- og nikotinprodukter til mindreårige er bøderne på 25.000 kr. i førstegangstilfælde og 40.000 kr. i andengangstilfælde, og ved særligt grove eller gentagne overtrædelser af reglerne for salg til mindreårige fratages retten til at markedsføre tobaks- og nikotinprodukter i en periode på minimum 6 måneder. Den konkrete bødestørrelse kan dog variere i opadgående eller nedadgående retning afhængig af den konkrete sag.

Aftalepartierne er enige om, at antallet af bøder, der i dag udstedes i forbindelse med ulovligt salg af alkohol, tobak og nikotin til børn og unge, ikke står mål med det ulovlige salg, som vi ved, gang på gang finder sted. Det skyldes blandt andet, at der mangler effektive kontrolredskaber til at håndhæve gældende lovgivning. Bøderne skal sættes op, så de giver yderligere incitament til at overholde reglerne. Bødeniveauet skal i udgangspunktet starte på 50.000 kr. Det skal gælde for salg af tobaks- og nikotinprodukter, som er ulovlige at markedsføre i Danmark, og ulovligt salg af tobak, nikotin og alkohol til mindreårige.

Fastsættelse af bødeniveauet for erhvervsdrivende vil lægge sig op ad, hvad der gælder for lattergas. Bødeniveauet vil derfor i udgangspunktet påvirkes af fire forskellige parametre: Tilregnelser, konsekvens, sandsynlighed og omsætning. Hertil kommer, om der er tale om gentagelsestilfælde, eller om overtrædelsen er begået under skærpende omstændigheder. I den forbindelse skal blandt andet den opnåede eller tilsigtede økonomiske fordel, samt andre relevante forhold, kunne tillægges vægt ved udmålingen af straffen. Fastsættelse af straffens størrelse vil bero på domstolens konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige af sagens omstændigheder. Særligt forhold vedrørende virksomhedens størrelse, grad af professionalisering og samarbejdsvilje vil have en indvirkning på bødens størrelse af hensyn til at opnå den tilsigtede præventive virkning differentieret i forhold til den erhvervsdrivendes virksomheds størrelse.

Der skal lægges vægt på, at bødestørrelsen skal være proportional med overtrædelsen, og at den erhvervsdrivende ikke får mulighed for reelt at opnå fortjeneste ved at bryde reglerne.

Aftalepartierne er også enige om at *udvide* reglerne i forhold til, hvornår der kan ske fratagelse af retten til at markedsføre tobaks- og nikotinprodukter. Således er aftalepartierne enige om, at reglerne udvides, så der fremadrettet også kan ske fratagelse ved salg af tobaks- og nikotinprodukter, som er ulovlige at markedsføre i Danmark. I dag kan der alene ske fratagelse ved ulovligt salg af tobak og nikotin til mindreårige. Fratagelsen af retten til at sælge tobaks- og nikotinprodukter vil ske ved 3. overtrædelse og vil i udgangspunktet skulle gælde i ét år. Hvis en erhvervsdrivende får frataget retten til salg, vil Sikkerhedsstyrelsen følge op på, at det efterleves.

Mulighed for påbud til sociale medier

Salget af tobaks- og nikotinprodukter foregår ikke længere kun fra fysiske butikker. Det er også rykket over på sociale medier, hvor særligt børn og unge er meget aktive. Sikkerhedsstyrelsen har allerede et samarbejde med flere udbydere af sociale medier om at lukke profiler, hvor der henvises til tobaks- og nikotinprodukter, der er ulovlige at markedsføre i Danmark. Samarbejdet er dog alene baseret på frivillighed.

Aftalepartierne er derfor enige om, at Sikkerhedsstyrelsen skal kunne påbyde tjenesteudbydere af sociale medier at fjerne indhold. Det skal gøre kontrollen mere effektiv i de situationer, hvor der er tale om udbydere, som ikke samarbejder med myndighederne. Muligheden skal både omfatte henvisning til tobaks- og nikotinprodukter, der er ulovlige at markedsføre i Danmark, og situationer, hvor der markedsføres tobak, nikotin og alkohol til mindreårige.

Forbud mod proxysalg

Der er i dag aldersgrænser for salg af tobaks- og nikotinprodukter samt alkoholholdige drikkevarer. Det er imidlertid ikke entydigt, om reglerne også gælder for proxysalg, hvor personer over aldersgrænsen mod betaling køber produkterne på vegne af andre, der er under aldersgrænserne.

Aftalepartierne er enige om, at proxysalg entydigt skal gøres forbudt for tobaks- og nikotinprodukter samt alkoholholdige drikkevarer.

Begrænset tilgængelighed

Forhøjelse af afgiften på nikotinprodukter

Røgfrie nikotinprodukter, som fx nikotinposer, bruges primært af børn og unge², og forbruget vokser. I 2020 var der 8,7 pct. af 15-17-årige, der brugte røgfrie nikotinprodukter dagligt eller lejlighedsvis, i 2022 var det steget til 12 pct. For 18-24-årige er det steget fra 11,9 pct. til 17,4 pct. Børn og unges forbrug af nikotinprodukter kan grundlægge en afhængighed af nikotin fra en tidlig alder.

Prisstigninger er generelt effektive i forhold til at nedbringe forbruget. Effekten er størst hos dem, der er mest prisfølsomme, hvilket bl.a. gælder børn og unge.

Aftalepartierne er enige om, at afgiften for nikotinprodukter³ skal sættes op. Afgiften er i dag på 5,5 øre pr. mg. nikotin, og prisen for en typisk dåse med 20 nikotinposer og 11 mg nikotin pr. pose er i dag 48 kr.

Aftalepartierne er enige om, at afgiften skal sættes op til 10 øre pr. mg. nikotin. Det vil medføre, at prisen på en typisk dåse nikotinposer med 20 poser og 11 mg nikotin pr. pose sættes op med ca. 12 kr., så den koster i omegnen af en pakke cigaretter. Det kan ikke udelukkes, at der også vil være eksempler, hvor nikotinposer bliver dyrere end cigaretter.

Aftalepartierne er enige om, at afgiftsforhøjelsen skal suppleres med tilsvarende afgiftsforhøjelser på røgfri tobak, fx tyggetobak. Det er for at undgå, at der sker utilsigtet substitution mellem produkterne.

Aftalepartierne noterer sig, at Sundhedsstyrelsen ikke finder det sandsynligt, at unge har incitament til at skifte fra røgfrie nikotinprodukter til tobaksprodukter, når prisen på de to produkter er sammenlignelig. Der er flere faktorer ved anvendelsen af røgfrie nikotinprodukter, som – ifølge de unge – gør dem attraktive og lette at anvende. For mange unge er det en væsentlig faktor, at røgfrie nikotinprodukter ikke lugter på samme måde som cigaretter. En anden faktor er, at de røgfrie nikotinprodukter er mere bekvemme at bruge, hvilket blandt andet

² Fremgår af Danskernes Rygevaner 2022. 14 pct. af 15-29-årige bruger røgfrie nikotinprodukter, mens det er 2 pct. af 30-59-årige og 1 pct. af 60+-årige. Røgfrie nikotinprodukter bruges i undersøgelsen som en fællesbetegnelse for snus, tyggetobak, nikotinposer, tobakspastiller (skrå) og pulvertobak (snuff). Danske undersøgelser viser, at unge ikke skelner mellem, hvorvidt de bruger et snus-, tyggetobak- eller nikotin-poseprodukt, men meget peger på, at når de unge taler om, at de bruger snus, så er det sandsynligvis nikotinposer. Tyggetobak, snus, tobakspastiller (skrå) og pulvertobak (snuff) hører ikke under definitionen for tobakssurrogater.

³ Ved nikotinprodukter forstås alle produkter, der indeholder nikotin, og som ikke er røgfri tobak efter forbrugsafgiftslovens § 13, en nikotinholdig væske efter § 13 a, stk. 1, eller en tobaksvarer omfattet af tobaksafgiftsloven. Der skal ikke betales afgift af nikotinprodukter, der er godkendt ved en markedsføringstilladelse efter lov om lægemidler eller i medfør af EU-retlige regler om fastlæggelse af fællesskabsprocedurer for godkendelse af humanmedicinske lægemidler.

skyldes, at produkterne både kan bruges ude og indenfor. Denne faktor er tæt forbundet med muligheden for at skjule forbruget, hvilket gør det nemmere for de unge at bruge produkterne f.eks. i skoletiden på trods af, at skolerne har ”røgfri skoletid”. Det fremgår ligeledes, at den generelle holdning er, at røgfrie nikotinprodukter i højere grad end rygning opfattes som socialt acceptabelt blandt unge⁴.

Aftalepartierne vil følge, hvordan markedet og forbrugeradfærden udvikler sig på baggrund af afgiftsforhøjelsen på nikotinprodukter.

De danske afgifter på cigaretter er blandt de højeste i EU og er også højere end i nabolandene Sverige og Tyskland. Aftalepartierne noterer sig, at en forhøjelse af afgiften på cigaretter, så en pakke kommer til at koste omkring 100 kr., skønnes at medføre et mindreprovenu i omegnen af 5 mia. kr. årligt.

Ændret procentsats for salg af alkoholholdige produkter til unge

Som reglerne er i dag, kan 16-17-årige købe alkoholholdige produkter med en alkoholvolumenprocent op til 16,5. Det betyder, at der må sælges øl, cider og alkoholsodavand til dem, men også vin og shots. I dag markedsføres også en række produkter med en høj alkoholprocent og med fx søde smage, som kan have en særlig appel til børn og unge.

Aftalepartierne er enige om, at der fremover ikke må sælges alkoholholdige produkter med en alkoholvolumenprocent på over 6 til 16-17-årige. Det vil betyde, at unge vil kunne købe en almindelig øl, men ikke stærkere alkoholholdige produkter. Det skal bidrage til at skabe rammerne om en kultur, der i mindre grad er præget af rusdrikning.

Aftalepartierne noterer sig også, at markedsføringen af alkoholholdige produkter i emballager og med navne, der associerer til slik, er i strid med god markedsføringsskik.

Det følger endvidere af markedsføringsloven, at handelspraksis rettet mod børn og unge under 18 år ikke må indeholde omtale af, billeder af eller henvisninger til rusmidler, herunder alkohol eller andre produkter, der er uegnede for børn og unge under 18 år. Det gælder også på sociale medier, herunder for influencere.

Aftalepartierne understreger vigtigheden af at dette overholdes. Aftalepartierne noterer sig også retningslinjerne for markedsføring af alkoholholdige drikkevarer samt Alkoholreklamenævnets administration og håndhævelse af retningslinjerne.

Intet salg af alkohol til personer under 18 år mellem kl. 22.00-08.00 i nattelivszoner.

Det i dag ikke tilladt at servere eller lade servere alkohol for børn og unge under 18 år på udskænkingssteder.

Aftalepartierne bemærker, at det skaber situationer, hvor unge afvises i døren til diskoteker og barer, men hvor de samtidig kan købe alkohol i en nærliggende butik. Aftalepartierne er enige om, at børn og unge under 18 år ikke skal kunne købe alkohol i nattelivet. Derfor skal der ikke sælges alkohol til personer under 18 år mellem kl. 22:00-08:00 i nattelivszoner. Det skal også bidrage til at forebygge, at unge under 18 år i nattelivet spontant køber og indtager store mængder alkohol og havner i situationer med vold, konflikter og ulykker.

Nattelivszoner udpeges af politiet og vil typisk være omkring gader med mange beværtninger, men der kan også udpeges nattelivszoner i forbindelse med enkeltstående arrangementer såsom festivaler.

Krav til placering af alkoholholdige drikkevarer i detailhandlen

Aftalepartierne er enige om, at der er behov for at stille flere krav til, hvordan alkohol præsenteres i butikkerne. I dag kan alkohol være placeret alle steder i den enkelte butik og placeres strategisk for at fremme salget.

Aftalepartierne er enige om, at alkohol ikke skal placeres på en måde, hvor produkterne ses i sammenhæng med

⁴ COWI for Sundhedsstyrelsen ”En kvalitativ undersøgelse af 15-24-åriges forbrug af røgfrie tobaks- og nikotinprodukter, Unges forbrug af røgfri nikotin.” 2022

produkter, der særligt appellerer til børn og unge. Aftalepartierne er derfor enige om, at alkohol ikke må placeres i umiddelbar tilknytning til fx juice, sodavand, chips og slik. På den måde vil børn og unge i mindre grad blive konfronteret med og fristet af alkoholholdige drikkevarer.

Aftalepartierne lægger vægt på, at butikker har forskellige størrelser og udformning og understreger derfor, at kravet til placering er under hensyn til, hvad der er praktisk muligt for den enkelte butik, herunder i særdeleshed for mindre lokale købmænd.

Elektronisk aldersverificering i fysiske butikker – analyse af mulige løsninger

Alt for mange børn og unge har i dag for let adgang til at købe aldersbegrænsede produkter som tobak, nikotin og alkohol, selvom de ikke er gamle nok. Aftalepartierne er derfor enige om, at der er behov for at styrke håndhævelsen af aldersgrænserne i detailhandlen.

Danmark er et foregangsland, når det kommer til digital infrastruktur, og danskerne er trygge ved at bruge nye digitale løsninger. Det er derfor oplagt at udnytte de teknologiske muligheder til at sikre en mere effektiv håndhævelse af aldersgrænserne for salg i detailhandlen.

Det vil være et løft af den nuværende håndhævelse på området, hvis aldersverificeringen gøres digital. En national elektronisk alderskontrol skal være effektiv, minimere risikoen for omgåelse og værne om kundernes personlige oplysninger.

Aftalepartierne er enige om, at arbejde for en digital alderskontrol. Aftalepartierne er på den baggrund enige om, at igangsætte en samlet analyse af mulige løsninger til aldersverificering i fysiske butikker, herunder de tekniske og implementeringsmæssige aspekter, som udrulningen af mulige løsninger vil forudsætte. Analysen skal tilvejebringe et konsolideret og bredt beslutningsgrundlag og inddrage relevante parter og aktører. Derudover skal analysen tage højde for de forskellige mulige løsnings effektivitet, herunder omgåelsesmuligheder, udviklings- og driftsomkostninger samt logning af forbrugernes personlige oplysninger. Analysen skal gennemføres hurtigst muligt og være afsluttet senest i efteråret 2024.

Når analysen er afsluttet, skal aftalepartierne i 2024 drøfte konklusionerne med henblik på at træffe beslutning om en evt. national udrulning af elektronisk aldersverificering, herunder tilvejebringelse af finansiering.

Aftalepartierne understreger, at det – ligesom i dag – er detailhandlens ansvar at sikre, at aldersgrænserne for salg af tobak, nikotin og alkohol overholdes. Detailhandlen skal efterspørge billedlegitimation, hvis de er i tvivl om, hvorvidt kunden opfylder aldersgrænsen. Erhvervslivet vil også kunne indlede en kampagne om overholdelsen af aldersgrænserne, eksempelvis ved opfordring til at efterspørge ID ved tvivl om kunden er under 25 år.

Elektronisk aldersverificering online

Aftalepartierne er også enige om, at der er behov for at sikre bedre alderskontrol ved salg af tobak, nikotin og alkohol online. I dag er der ikke krav til den konkrete metode for alderskontrollen. Kontrollen kan eksempelvis ske ved afkrydsning i en boks.

Aftalepartierne er derfor enige om, at der skal stilles krav til et alderskontrollsystem, der effektivt verificerer købers alder. Det kan fx være via MitID, men af hensyn til at sikre metodefrihed kan det også være andre verifikationsløsninger, fx brugeroprettelse med pas, som det er gjort på lattergasområdet. Disse andre løsninger skal også effektivt verificere køberens alder. Alderskontrollsystemet skal tage hensyn til beskyttelse af forbrugernes personlige oplysninger.

Kravet om effektiv aldersverificering online vil som udgangspunkt være gældende for både danske og udenlandske hjemmesider, der sælger produkterne til danske forbrugere. MitID kan implementeres af udenlandske online forhandlere, hvis de ønsker dette.

Mindre attraktive produkter

Forbud mod tillokkende smage og dufte i tobakssurrogater

Sundhedsstyrelsen vurderer, at smagsstoffer er en ledende årsag til, at unge prøver nikotinprodukter.

På nuværende tidspunkt er der ikke regulering af smage og dufte i nikotinposer og andre tobakssurrogater. Det betyder, at produkterne kan have søde smage af eksempelvis blåbær og jordbær. Samtidig viser undersøgelser, at det særligt er de yngste, der bruger røgfrie nikotinprodukter med smagen af frugt, slik eller anden sød smag⁵.

Aftalepartierne er enige om, at tobakssurrogater ikke skal virke tillokkende på børn og unge, heller ikke gennem tilsætning af smage og dufte.

Aftalepartierne noterer sig, at der med den nationale handleplan mod børn og unges rygning fra 2019 blev indført et forbud mod e-cigaretter med en kendetegnende aroma af andet end tobak og mentol.

Aftalepartierne er enige om, at reguleringen for e-cigaretter skal udbredes til tobakssurrogater, således der for tobakssurrogater indføres et forbud mod smage og dufte af andet end tobak og mentol. Afgrænsningen af mentol sker i forbindelse med udmøntningen.

Aftalepartierne er også enige om, at der på emballagen for tobakssurrogater ikke må henvises til smag, duft, aromastoffer eller andre tilsætningsstoffer eller oplyses om, at produktet ikke indeholder sådanne. Her vil der ligeledes være en undtagelse for tobak og mentol.

Grænser for nikotinindhold og tilsætningsstoffer i tobakssurrogater

Som reglerne er i dag, er der grænser for nikotinindholdet i cigaretter og e-cigaretter, men der er ikke krav for tobakssurrogater.

For at begrænse de risici, der er forbundet med nikotin, er aftalepartierne enige om, at der skal fastsættes en grænse for, hvor meget nikotin, der må være i tobakssurrogater. Grænsen skal svare til kravene til nikotinindholdet i cigaretter og e-cigaretter.

Aftalepartierne er også enige om, at tilsætningsstoffer i tobakssurrogater skal reguleres. Kravene skal svare til dem, der gælder for tobaksvarer. Det betyder blandt andet, at tobakssurrogater ikke må indeholde vitaminer eller andre tilsætningsstoffer, der giver det indtryk, at et tobakssurrogat har en sundhedsmæssig fordel eller udgør en begrænset sundhedsrisiko.

Krav til pakkestørrelser for tobakssurrogater og tyggetobak

Det er i dag fastsat, at der må være 20 cigaretter pr. enkeltpakning – hverken færre eller flere. Der er ikke krav til pakkestørrelserne for tobakssurrogater og tyggetobak. Det betyder, at der eksempelvis ikke er nogen øvre eller nedre grænse for, hvor mange nikotinposer der må være pr. dåse.

Aftalepartierne bemærker, at der for cigaretter tidligere har været styksalg i nattelivet, som kunne bidrage til, at flere starter med at bruge produkterne.

Aftalepartierne er enige om, at Sundhedsstyrelsen skal have hjemmel til at fastsætte krav til størrelsen af enkeltpakningen for tobakssurrogater og tyggetobak. Kravet skal så vidt muligt afspejle mængdekravet for cigaretter. Det skal bidrage til, at industrien ikke kan spekulere i forskellige pakkestørrelser og forhindre, at

⁵ Fremgår af §RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler (udvalgte tendenser 2022, rapport 4). Røgfrie nikotinprodukter bruges i undersøgelsen som en fællesbetegnelse for snus, tyggetobak og nikotinposer. Danske undersøgelser viser, at unge ikke skelner mellem, hvorvidt de bruger et snus-, tyggetobak- eller nikotin-poseprodukt, men meget peger på, at når de unge taler om, at de bruger snus, så er det sandsynligvis nikotinposer. Tyggetobak og snus hører ikke under definitionen for tobakssurrogater.

prisstigninger, eksempelvis ved afgiftsforhøjelser, camoufleres ved at komme færre i pakken. Reguleringen skal også ses i lyset af, at aftalepartierne vil forhøje afgiften på nikotinprodukter.

Skærpede produktkrav for e-cigaretter

E-cigaretter er allerede underlagt krav om standardiseret emballage og forbud mod kendetegnende aromaer af andet end tobak og mentol. Det skal bidrage til, at produkterne er mindre attraktive over for børn og unge.

Aftalepartierne er enige om, at der i forlængelse af de eksisterende krav, også skal være krav om, at der på emballagen for e-cigaretter ikke må henvises til smag, duft, aromastoffer eller andre tilsætningsstoffer eller oplyses om, at produktet ikke indeholder sådanne. Her vil der ligeledes være en undtagelse for tobak og mentol.

Udbredelse af standardiseringskravet

Kravet om standardiseret emballage gælder i dag for tobaksvarer, urtebaserede rygeprodukter samt e-cigaretter og genopfyldningsbeholdere.

Aftalepartierne er enige om, at kravet skal udvides til at omfatte flere produkter. Det gælder:

- Emballagen for nikotinposer og andre tobakssurrogater.
- Emballagen for den elektroniske enhed, der benyttes sammen med opvarmet tobak.
- Udseendet på selve nikotinposen og cigaretten, herunder papir, filtre m.v., der anvendes til rulletobak.

Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter kravene til standardiseringen. Kravene skal lægge sig op ad de gældende standardiseringskrav.

Aftalepartierne er enige om, at det skal sikres, at der på emballagen for tobakssurrogater er oplysninger om Stoplinien. Det skal bidrage til at udbrede kendskabet til, hvor man kan få rådgivning til at komme ud af nikotinafhængighed.

Flere røg- og dampfrie miljøer og sunde fællesskaber

Flere miljøer uden e-cigaretter og opvarmede tobaksvarer

Der er i dag forskel på reglerne for, hvor der må ryges, og hvor der må anvendes e-cigaretter. Aftalepartierne er enige om, at reglerne fremover skal være ens. For både ved rygning og brug af e-cigaretter frigives partikler til luften, hvormed andre menneskers frihed begrænses.

Reglerne skal derfor ensrettes, så kravene for rygning også gælder e-cigaretter. Det indebærer blandt andet, at det fremover i udgangspunktet ikke vil være tilladt at anvende e-cigaretter indendørs på arbejdspladser eller andre indendørs lokaliteter, hvortil offentligheden har adgang samt indendørs på serveringssteder.

Som lovgivningen er i dag, er det ikke entydigt, om opvarmede tobaksvarer er omfattet af de samme krav som ved rygning af cigaretter. Aftalepartierne slår derfor fast, at opvarmede tobaksvarer skal være omfattet af kravene. Miljøer, hvor der ikke må ryges, omfatter også opvarmede tobaksvarer.

Flere udearealer for børn og unge uden tobaks- og e-cigaretfurenet luft

Kravene til, hvor der må ryges og anvendes e-cigaretter, centrerer sig om indendørs lokaliteter. Aftalepartierne er enige om, at der er behov for at reguleringen også udbredes til bestemte udearealer for børn og unge.

Aftalepartierne er derfor enige om, at der skal være krav til, at udendørs stadioner etablerer zoner uden tobaks- og e-cigaretforurenede luft. Det kan fx være i familiezoner. Med stadion menes større udendørs anlæg bestående af en sportsplads omgivet af et stort antal rækker med tilskuerpladser, ofte ordnet i tribuner.

Aftalepartierne noterer sig også, at der efterspørges hjemmel til, at kommuner kan gå længere end den eksisterende lovgivning og er derfor enige om at give kommunalbestyrelserne mulighed for at indføre krav om udendørs legepladser uden tobaks- og e-cigaretforurenede luft.

Aftalepartierne opfordrer desuden restauranter, cafeer og andre steder, hvor der er udendørsservering, til at etablere zoner uden tobaks- og e-cigaretforurenede luft.

Pakke til lokal forebyggelse af nikotinafhængighed hos børn og unge

Aftalepartierne noterer sig, at der efterspørges konkret hjælp til, hvordan der kan arbejdes med at forebygge, at børn og unge indleder et forbrug af nikotinprodukter som fx nikotinposer og de såkaldte ”puff bars”.

Aftalepartierne er derfor enige om at afsætte midler til, at Sundhedsstyrelsen kan udvikle en materialepakke for, hvordan man lokalt kan arbejde med at forebygge nikotinbrug blandt børn og unge, herunder sikre oplysning og viden om skadevirkninger til skoler, forældre og børn/unge. Aftalepartierne opfordrer til, at Sundhedsstyrelsen inddrager relevante parter i arbejdet og bygger videre på eksisterende erfaringer fra eksempelvis X:IT, som er Kræftens Bekæmpelses indsats til at forebygge, at elever i grundskolen begynder at ryge.

Materialepakken skal bidrage til, at flere børn, unge og voksne har kendskab til de risici, der er forbundet med brug af nikotin, og understøtte dialog om nikotinbrug.

Udviklingspulje til at styrke kommunernes ryge- og nikotinstoptilbud målrettet børn og unge

Tal fra 2022 viser, at mange børn og unge, der bruger tobaks- og nikotinprodukter, gerne vil stoppe deres forbrug, og at mange har forsøgt at stoppe.

Aftalepartierne noterer sig, at langt de fleste kommuner har etableret lokale rygestoptilbud af høj kvalitet, men at tilbuddene er udviklet til voksne. Andelen af unge, der deltager i kommunernes rygestoptilbud er generelt lav.

Aftalepartierne noterer sig også, at der er stor forskel i kommunernes udbud af og erfaring med ryge- og nikotinstoptilbud målrettet børn og unge, og at mange kommuner oplever, at det er svært at arbejde med nikotinafvænning til børn og unge.

Aftalepartierne er derfor enige om at afsætte midler over en 4-årig periode til en udviklingspulje, der skal styrke kommunernes arbejde med ryge- og nikotinstoptilbud målrettet børn og unge.

Udviklingspuljen skal bidrage til, at der etableres tilbud til børn og unge, der ønsker hjælp til at komme af med deres nikotinafhængighed, og at der oparbejdes kompetencer i kommunerne til at arbejde med nikotinafvænning målrettet børn og unge. Det handler om at tilbuddene skal tilpasses børn og unge – ikke at børn og unge skal passes ind i tilbuddene. Det kan fx indebære, at der skal afholdes workshops på uddannelsesinstitutionerne, hvor børn og unge færdes. Udviklingspuljen skal også bruges på at udvikle en model for kommunale ryge- og nikotinstoptilbud målrettet børn og unge, der kan sættes i drift i alle kommuner.

Der vil skulle foretages en evaluering af udviklingspuljen for at få konkret viden om, hvad der virker, når det kommer til ryge- og nikotinafvænning for børn og unge – og for at udbrede erfaringer på tværs af kommuner.

Styrket national indsats: Midler til Stoplinien

Aftalepartierne er enige om, at der er behov for at styrke den nationale indsats i forhold til ryge- og nikotinstop.

Stoplinien er et nationalt tilbud om telefonrådgivning til borgere, der overvejer eller har besluttet at komme ud af nikotinafhængighed eller ønsker at vedligeholde et igangværende nikotinophør. Stoplinien hjælper også med at henvise til ryge- og nikotinstoptilbud i borgerens bopælskommune.

Aftalepartierne er enige om, at der skal afsættes flere midler til Stoplinien. Midlerne vil kunne bruges på at udbrede Stopliniens eksisterende tilbud eller udvikle nye tilbud for eksempelvis børn og unge. Det kunne eksempelvis være ved at tilbyde gratis forløb til børn og unge under 25 år uanset kommune. Kendskabet til Stoplinien kan også med fordel udbredes, så alle sundhedsprofessionelle er bekendte med tilbuddet og kan henvise hertil. Den styrkede indsats skal evalueres.

Aftalepartierne noterer sig, at den styrkede indsats er et supplement til kommunernes eksisterende tilbud og at det er en kommunal opgave at tilbyde rådgivning om nikotinafvænning til borgere, unge såvel som voksne, der ønsker hjælp til at komme af med deres nikotinafhængighed.

Ny app til ryge- og nikotinstop

Aftalepartierne er enige om, at ryge- og nikotinstoptilbuddene skal følge med tiden og de teknologiske muligheder. Derfor skal der udvikles en app, så der er mulighed for hjælp uafhængigt af tid og sted. Appen skal stå på andre tidligere gode erfaringer. Det gælder eksempelvis fra appen E-kvit, som grundet forældet teknologi, ikke kan videreudvikles og derfor vil skulle erstattes af den nye app. Udviklingen vil også kunne lade sig inspirere af tilsvarende apps i andre lande.

Det vil være Kræftens Bekæmpelse, som får til opgave at udvikle og drifte appen. Aftalepartierne er desuden enige om, at der skal iværksættes en bred promovning af appen med henblik på at sikre udbredt kendskab i befolkningen.

Alkoholrie fællesskaber

Aftalepartierne er enige om, at ungdommen skal være fyldt med sjove oplevelser, aktiviteter og fællesskaber. Det er vigtigt at understøtte alle de gode initiativer, der foregår lokalt i civilsamfundet og hvor der ikke sættes lighedstegn mellem alkohol og det at have det sjovt.

Aftalepartierne er derfor enige om, at der skal afsættes 8 mio. kr. i perioden 2025-2028 til at understøtte initiativer, som fremmer inkluderende fællesskaber for unge, hvor alkohol ikke er i fokus.

Repræsentanter for unge skal inddrages i anvendelsen af midlerne.

Opfordring til alkoholpolitik på efterskoler, ungdomsuddannelser og den forberedende grunduddannelse

Ungdomsuddannelser m.v. er et omdrejningspunkt for store dele af de unges hverdag og har en central rolle i forhold til at skabe rammerne om indtag af alkohol.

Aftalepartierne noterer sig, at der allerede pågår en god dialog på ungdomsuddannelser m.v. om, hvilken rolle alkohol skal have. Det er en vigtig snak, og det er vigtigt, at den tages i fællesskab med eleverne og forældrene og at der sikres ejerskab hertil.

Aftalepartierne støtter op om det igangværende arbejde og opfordrer til, at alle efterskoler, ungdomsuddannelser og forberedende grunduddannelser udformer og implementerer en alkoholpolitik. En tydelig alkoholpolitik kan være med til at påvirke de sociale normer for alkoholforbrug. Det kan også understøtte, at der tages aktivt stilling til, hvordan der skabes en mere hensigtsmæssig alkoholkultur.

Aftalepartierne opfordrer også til, at der lokalt er langt større fokus på, hvordan der skabes flere arrangementer og fællesskaber uden alkohol. Der kan også være flere alkoholfrie alternativer til arrangementerne, så der er bedre mulighed for at deltage i festen og det sociale fællesskab, uden at føle et pres for at skulle drikke alkohol.

Aftalepartierne noterer sig samtidig projektet *Gymnasier Fuld af liv*, som er en forskningsbaseret indsats, der har til formål at reducere alkoholforbruget blandt danske gymnasieelever og herigennem bidrage til en sundere alkoholkultur blandt unge i Danmark.

Bedre brug af data i kommunerne

Aftalepartierne finder det vigtigt, at kommunerne arbejder datadrevet med forebyggelse. Det kan imidlertid være svært at fastlægge, hvor store de lokale udfordringer er, eksempelvis hvor mange af kommunens børn og unge, der anvender nikotin.

Aftalepartierne noterer sig, at der allerede er et arbejde i gang med at sikre flere lokale data, blandt andet gennem en national børne- og ungesundhedsprofil. Forskningsinstitutioner m.v. opfordres til så vidt muligt at sammentænke undersøgelser, så der lokalt bruges færre ressourcer på at forholde sig løbende til nye spørgeskemaer m.v.

Aftalepartierne opfordrer til, at det ved gennemførelse af større undersøgelser sikres, at eventuelle lokale data også tilgås kommunerne, så det kan indgå i forebyggelsesarbejdet internt i kommunen og i samarbejdet mellem kommuner. Aftalepartierne opfordrer også til, at kommunerne deler deres erfaringer fra lokale initiativer for at inspirere til nye ideer og udbrede viden om effekt.

EU

EU's Tobaksvaredirektiv, som danner grundlag for tobakslovgivningen i Danmark, skal revideres. De første skridt frem mod et nyt udkast fra EU-Kommissionen er allerede påbegyndt, og det forventes, at Kommissionen i løbet af de kommende år vil præsentere et første udkast.

Aftalepartierne er enige om, at Danmark skal indgå aktivt i revisionen og varetage en tidlig interessevaretagelse for at sikre et højt beskyttelsesniveau af folkesundheden særligt blandt børn og unge og for at opnå danske aftryk. Danmark skal arbejde for et mere fremtidssikret direktiv, så Danmark og resten af EU fremadrettet står bedre rustet overfor tobaks- og nikotinindustriens sundhedsskadelige kreativitet og nye tobaks- og nikotinprodukter. Der skal også være mulighed for, at de enkelte medlemslande kan gå længere end direktivet foreskriver, også for produkter der allerede er krav til i direktivet. Og så skal der være en øget produktregulering, bl.a. ved at udbrede Danmarks regulering af smage i e-cigaretter og tobakssurrogater.

Aftalepartierne noterer sig, at EU's Tobaksreklamedirektiv formentlig skal revideres samtidig med Tobaksvaredirektivet. Her vil Danmark arbejde efter samme overordnede linje.

Evaluering og implementering

Aftalepartierne er enige om, at der skal foretages en evaluering af forebyggelsesplanen. Det skal sikre vidensopsamling i forbindelse med, at der sættes ind med øget kontrol, ny regulering, hjælp til nikotinafhængighed og bedre rammer for fællesskaber uden tobak, nikotin og alkohol. Aftalepartierne noterer sig, at initiativerne i forebyggelsesplanen skal ses i en sammenhæng og at markedet er under konstant udvikling. Derfor vil det ikke være muligt at fastlægge den præcise effekt af hvert enkelt initiativ.

Evalueringen skal bidrage med viden om implementeringen af initiativerne, herunder om initiativerne slår igennem i samfundet, og give grundlag for at vurdere, om de afsatte midler til håndhævelse er fordelt mellem initiativerne på en måde, der giver den mest effektive indsats inden for den aftalte økonomi.

Aftalepartierne noterer sig, at mange af initiativerne kræver forberedelse og skal udmøntes i lovgivning. Det tager tid og skal gøres ordentligt. Derfor vil betydningen af forebyggelsesplanen heller ikke kunne konstateres med det

samme. Lovgivningen forventes fremsat i løbet af 2024 og indebærer også underretning til EU-Kommissionen⁶. Derfor vil forsøget med unge kontrollkøbere eksempelvis ikke kunne iværksættes før andet halvår 2024.

På den baggrund er aftalepartierne enige om, at der skal afsættes midler i 2026 og 2027 til at foretage evalueringen. Evalueringen vil blive foretaget under inddragelse af aftalepartierne og andre relevante parter.

Aftalepartierne vil følge udviklingen tæt både før og efter evalueringen er foretaget.

⁶ EU/EØS-landene er forpligtede til at notificere om nye nationale særregler for varer eller tjenesteydelser, eller en kombination af disse. Formålet med notifikationer er at øge gennemsigtigheden på det indre marked og undgå, at nye nationale regler kommer til at udgøre ubegrundede handelshindringer. Notifikationen udløser en såkaldt status-quo-periode på 3 måneder, hvor lovgivningen ikke må vedtages. Såfremt der i den periode kommer en udførlig udtalelse fra Kommissionen eller de øvrige medlemslande forlænges perioden med 3 måneder.

Udgifter

Mio. kr. (2024-pl)	2024	2025	2026	2027	2028	Varigt
Styrket kontrol og hårdere straffe */**	25,2	75,7	76,3	76,3	76,3	70,3
Begrænset tilgængelighed	2,8	8,3	7,1	7,1	6,1	6,1
Mindre attraktive produkter ***	0	1,5	2,3	1,3	1,3	1,3
Flere røg- og dampfrie miljøer og sunde fællesskaber	25,0	23,2	20,4	20,5	4,5	0,9
Evaluering af handleplanen	0	0	1,5	1,5	0	0
Administrationsomkostninger ifm. forhøjet afgift på nikotinprodukter og røgfri tobak	2,5	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3
Reserve til forebyggelse	0	10	10	10	10	10
Udgifter i alt	55,5	125,0	123,9	123,0	104,5	94,9

Anm.: * Den samlede varige ramme for initiativet om forbud mod indførsel, køb, besiddelse mv. er 30,5 mio. kr. Initiativets endelige udformning er fortsat under afklaring. Det vil ske i dialog med aftalepartierne og økonomien konsolideres i forbindelse med udmøntningen af initiativet inden for den afsatte varige ramme. Der kan dog eventuelt i den videre proces med udformning af initiativet vise sig behov for at foretage justeringer af økonomien mellem initiativerne.

** Der arbejdes sammen med Justitsministeriet på en endelig vurdering af, hvilke bestemmelser der vurderes at være egnede til administrative bødeforlæg med henblik på at sikre symmetri i økonomiberegningerne. Den endelige beregning afventer vurderingen og initiativets økonomi justeres indenfor rammen som følge heraf.

*** Kontroludgifter ifm. øget produktregulering finansieres via gebyrer opkrævet af branchen. Disse kontroludgifter er ikke inkluderet.

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Erhvervsministeriet, Justitsministeriet og Skatteministeriet